

Kemijoki Oy

Sierilän asemakaavan kasvillisuus-, linnusto- ja lepakkoselvitykset 2020

101014738-001

Tekijät
Sari Ylitulkkila
Biologi, FM

Taru Suninen
Biologi, FM

Puhelin
050 4123265
E-mail
sari.ylitulkkila@afry.com

Tarkistaja
Ella Kilpeläinen
Biologi, FM

Asiakas
Kemijoki Oy

Päivämäärä
27/10/2020
Projektinumero
101014738-001

Sierilän asemakaavan kasvillisuus-, pesimälinnusto- ja lepakkoselvitykset 2020

Sisältö

1	Tehtävän kuvaus.....	3
2	Kasvillisuusselvitys	3
2.1	Aineisto ja menetelmät	3
2.2	Alueen luonnonoloista	4
2.3	Suojelualueet	4
2.4	Kasvillisuuden yleiskuvaus	4
2.5	Huomioitavat luontotyytit	7
2.6	Suojelullisesti huomioitavat lajiesiintymät.....	10
2.6.1	Noidanlukot.....	10
2.7	Laaksoarho	12
2.7.1	Muut lajit	13
3	Pesimälinnustoseselvitys	14
3.1	Menetelmät	14
3.2	Tulokset	14
3.2.1	Linnustollisesti arvokkaat alueet	17
4	Luontodirektiivin liitteen IV (b) lajit.....	18
4.1	Lepakot.....	18
4.1.1	Yleistä	18
4.1.2	Menetelmät	18
4.1.3	Tulokset	18
4.2	Liito-orava, viitasammakko ja saukko	18
5	Yhteenvedo.....	19
6	Kirjallisuus	20

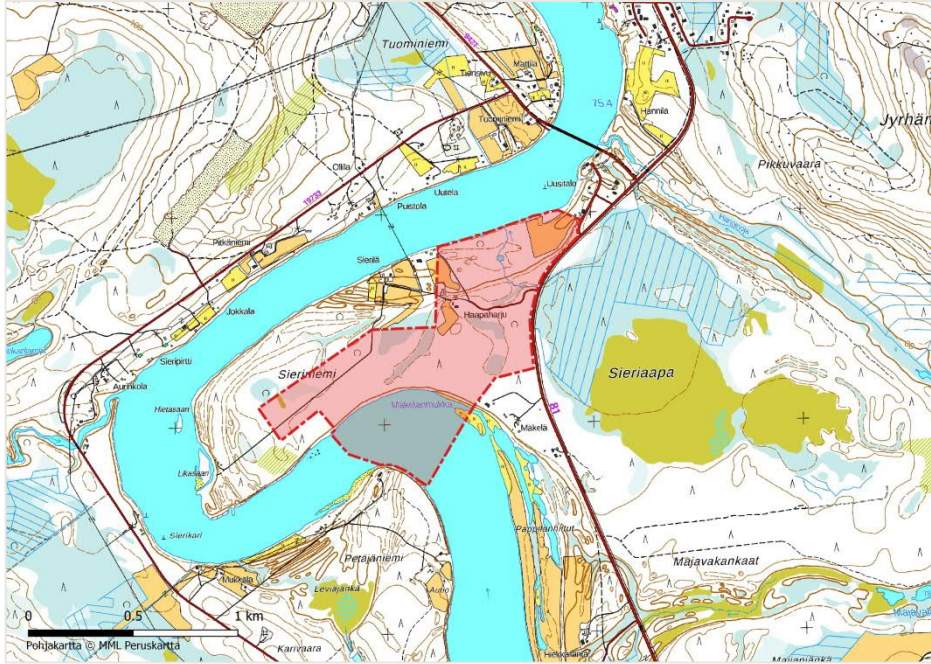
Liitteet

Liite 1 Huomioitavat luontoarvokohteet (kartta A4)

1 Tehtävän kuvaus

Rovaniemen Sierilään laaditaan asemakaavaa. Sierilä sijaitsee Oikaraisessa, vajaat 15 kilometriä Rovaniemen keskustasta kaakkoon. Asemakaava-alueen luontoselvitystä varten alueella tehtiin kesällä 2020 kasvillisuus-, pesimälinnusto- ja lepakkoselvitykset. Selvitysalueen rajaus on esitetty alla (Kuva 1-1).

Kuva 1-1 Selvitysalueen rajaus.

Tässä raportissa on esitetty selvitysten menetelmät, selvitystulokset sekä alueen suunnittelussa huomioitavat kohteet.

2 Kasvillisuusselvitys

2.1 Aineisto ja menetelmät

Kasvillisuusselvitys aloitettiin käymällä läpi alueen luonnosta olemassa olevat tiedot kuten alueelta jo tehty luontoselvitykset sekä ajantasaiset tietoaineistot. Lisäksi tarkasteltiin alueen karttoja ja ilmakehu-aineistoja. Uhanalaisten lajien esiintymätiedot tarkistettiin Ympäristöhallinnon Hertta Eliölajit –tietojärjestelmästä (Vesitalousasiantuntija Kaisa Puolamaa, Lapin ELY-keskus 1.7.2020). Suomen lajitietokeskuksen havaintotietokannassa (Laji.fi 2020) ei ollut alueelta muita havaintoja suojelullisesti huomioitavista kasvilajeista. Ennen maastokäyntiä saatiin vielä tietoa kahdesta uudesta laaksoarhoesiintymästä (Ylitarkastaja Taina Kojola, Lapin ELY-keskus 24.7.2020).

Asemakaava-alueelle tehtiin maastoselvitykset 9.-10.8.2020 (yht. 10 tuntia). Selvityksen teki biologi ja luontokartoittaja (EAT) Sari Ylitulkkila, joka laati myös vuonna 2017 Sierilän 110 kV liityntäjohtoyhteyden suunnitteluun liittyneen luonto- ja maisemaselvityksen (Pöyry Finland Oy 2017).

Maastossa tarkasteltiin kaava-alueen kasvillisuuden pääpiirteet kiertelemällä asemakaava-alueella kartta- ja ilmakehu-aineistoa apuna käyttäen. Lisäksi maastossa tarkistettiin ja paikannettiin potentiaaliset luontoarvokohteet:

- luonnonsuojelulain (4:29) §:n suojellut luontotyytit
- vesilain (2:11) §:n suojellut vesiluontotyytit (lähteet) ja (3:2) §:n purot
- metsälain (3:10) §:n erityisen tärkeät elinympäristöt
- uhanalaiset luontotyytit (Kontula & Raunio 2018)
- uhanalaisten, erityisesti suojeltavien, luontodirektiivin IV-liitteen ja muiden huomionarvoisten lajien tärkeät ja mahdolliset esiintymisalueet
- muut luonnon monimuotoisuuden kannalta huomionarvoiset kohteet

Maastossa tehtiin muistiinpanoja ja otettiin valokuvia. Paikannukseen käytettiin gps-laitetta ja maastotablettia.

2.2 Alueen luonnonoloista

Selvitysalue sijaitsee pohjoisborealisella Perä-Pohjolan metsäkasvillisuusvyöhykkeellä (4 b). Suokasvillisuuden osalta selvitysalue sijoittuu Pohjanmaan aapasoiden, ja sen alla Perä-Pohjanmaan aapasoiden alueelle (Maanmittauslaitos 2020).

Selvitysalue sijaitsee Peräpohjolan liuskealueen pohjoisosassa. Liuskealue koostuu metasedimenteistä ja mafisista metavulkaniiteistä. GTK:n kallioperäaineiston (1:200 000) mukaan kulku on luode-kaakko –suuntainen. Sieriniemen kallioperä koostuu kiilleliuskeesta ja kiillegneisistä sekä amfiboliitista. Selvitysalueen koillisosassa kulkee karbonaattipitoinen kvartsiittivyöhyke. Selvitysalueella ei ole kalliopaljastumia (GTK 2020).

Kemijoen jokilaakson maaperä koostuu pääosin jokikerrostumista, jotka koostuvat Sieriniemessä karkeasta hiedasta. Sieriniemen alue on pääosin suhteellisen tasamaata, selvitysalueen pohjoisosan metsäalueella jokikerrostumat muodostavat pitkänomaisia kumpareita. Jokirannoilla on jyrkät törmät.

2.3 Suojelualueet

Asemakaava-alueella tai sen lähiympäristössä ei sijaitse Natura 2000 -alueverkoston kohteita, luonnonsuojelualueita, suojeluohjelmiin kuuluvia rajauksia tai valtakunnallisesti arvokkaiksi luokiteltuja geologisia kohteita. Alue ei sijaitse suojelulla valuma-alueella (SYKE 2020).

Lähin luokiteltu pohjavesialue on kaava-alueen pohjoispuolella, Kemijoen pohjoisrannalta alkava Jokkavaara (12699101), joka on luokiteltu vedenhankintaa varten tärkeäksi pohjavesialueeksi (Suomen ympäristökeskus 2020).

Selvitysalueella ei sijaitse vanhassa julkaisussa esitettyjä perinnemaisemakohteita (Kalpio & Bergman 1999). Linnuston kannalta tärkeät alueet on käsitelty luvussa 3.2.1.

2.4 Kasvillisuuden yleiskuvaus

Selvitysalueesta suuri osa on metsämaata. Alueen metsät ovat eri-ikäisiä talousmetsiä. Varttuneempaa puustoa on paikoittain kaava-alueen koillisosassa, Kuusamontien varressa ja kaava-alueen eteläosassa jokirannan tuntumassa.

Suurin osa alueen metsistä on mäntypuustoisia kuivahkoja kankaita (EMT), joilla on monin paikoin sekapuuna runsaasti koivua. Alueen eteläpuoliskossa on vähän myös kuivaa mäntykangasta (MCCIT). Tuoretta havupuukangasta (HMT) on erityisesti varttuneemman puuston alueilla, sekapuuna on vähän koivuja ja yksittäisiä raitoja. Myös lahoppua on kaava-alueen koillisosan komeilla kankailla paikoin. Alueen koillisosassa on myös lehtomaista kangasta (GMT) ja lehtoa (tuore keskiväntinen lehto GOMaT/GDT), joka on osittain kulttuurivaikutteista.

Kuva 2-1 Tuoretta kuusikangasta (vasen kuva) ja kuivan kankaan taimikkoa.

Selvitysalueen keskiosissa on useampia puustoisia kosteikkoja, jotka ovat pääosin rämeitä (mm. isovarpuräme IR, vaivaiskoivuräme Vkr; isovarpurämet: Pohjois-Suomi LC I. säilyvä, koko maa NT I. silmälläpidettävä, ei uhanalainen; Kontula & Raunio 2018). Rämeistä osa on kuivahtanut vähintään reuna-alueiltaan ympäröivien metsäojitusten takia. Metsien lomassa on myös muutamia kuivuneita avoimia, turvekangasmaisia juotteja.

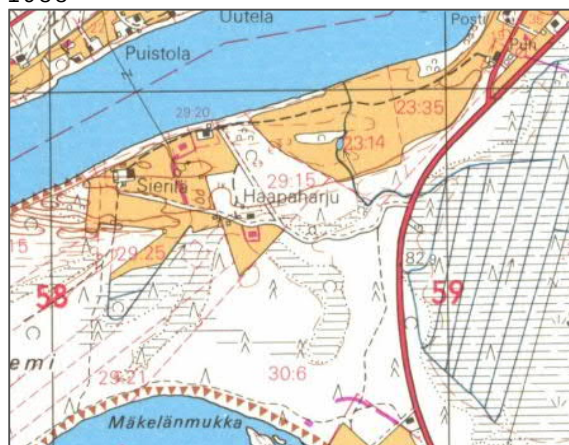
Kuva 2-2 Isovarpurämettä (vasen kuva) ja rahkamättäistä vaivaiskoivurämettä.

Vanhojen karttojen mukaan kaava-alueen koillisosassa on ollut aiemmin laajoja pelto-/niittyalueita (Kuva 2-3). Nämä alueet ovat nykyisin pitkälle metsittyneitä. Pohjoisen jokirannan tuntumassa on vielä jonkin verran avoimempaa niittykasvillisuutta, jolla on yksittäisiä leveitä kuusia, mäntyä, koivua ja harmaaleppää sekä pajupensaikkaa (Kuva 2-4).

1959

1988

Kuva 2-3 Selvitysalueen vanhoja peruskarttoja (Maanmittauslaitos 2020).

Kuva 2-4 Koivupuustoista vanhaa käyttömaata (vasen) ja pohjoisrannan vielä osittain avointa niittyä.

Asemakaava-alueen rannat ovat jyrkkiä. Pohjoisrannalla on paikoin sankan paju- ja lehtipuu-pensaikon reunustamaa hiekkaista eroosiotörmää (Kuva 2-5). Etelärannan rinne on puustoista ja pensaikkoista (koivu, tuomi, mänty, pajut, pihlaja, haapa, harmaaleppä) ja vaihettuu rinteeseen juurella pajureunuksen jälkeen rannan suursaraikkoon ja laajaan tulvaniitty-suursaraikko-hiekkasärkkäalueeseen.

Kuva 2-5 Kaava-alueen pohjoisrannalla on pajupensaikon reunustamaa eroosiotörmää.

2.5 Huomioitavat luontotyytit

Selvitysalueella ei esiinny luonnonsuojelulain (4:29) §:n nojalla suojeltavia luontotyypppejä. Suomen metsäkeskuksen (2020) aineistoon ei ole merkitty selvitysalueella tai sen lähiympäristöön metsälain (3:10) §:n mukaisia metsäluonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä elinympäristöjä. Maastossa havaitut luontoarvojen kannalta huomioitavat kohteet on esitetty liitteen 1 kartalla.

Selvitysalueen peruskartta-aineistoon ei ole merkitty lähteitä. Myöskään maastokäynnillä ei löydetty lähteitä. Alueen eteläosasta, Kemijoen rantatörmän juurelta löydettiin kuitenkin lähteisyyttä ilmentäviä sammallajeja jokiuomaan laskevan noron yläosista (Kuva 2-6). Varsinaista lähdepurkaumaa ei pensaikkoselta rinteeltä löydetty. Noron reunamien sammallajistoa muodostivat mm. kalvaskuirisammal, hetehiirensammal, kiiltolehvärsammal ja palmusammal.

Kuva 2-6 Rinteen alaosaan jokeen laskeva lähdevaikutteinen noro.

Selvitysalueen koillisosassa, metsittyneiden vanhojen peltojen alueella on pohjoisen suuntaan Kemijokeen laskeva ojalinja, jonka keskiosissa on lampi (Kuva 2-7). Vanhojen karttojen perusteella kyseessä on kaivettu uoma. Lammen rannat ovat suursaraiset. Alueella on ollut aiemmin useampia lampareita, mutta muut lammet ovat nykyisin kuivuneet suursaraisiksi (mm. luhtasara) ja pensaikkoisiksi juoteiksi, joissa saattaa esiintyä myös kausikuivuutta. Upottavan sarareunuksen takia lammen vesipintaa ei päästy tutkimaan lähempää.

Kuva 2-7 Lampi.

Kemijoen uomassa vesi oli maastoselvitysten aikaan matalalla. Asemakaava-alueen eteläosassa jokiuoman pohjalla pääsi kävelemään laajalla alueella. Alueen kasvillisuus on lähinnä suursaraikkoa, tulvaniittyä ja jokien hiekkasärkkiä sekä myös mutaisempaa joenpohjaa (Kuva 2-8). Suursaraikkoa muodostavat lähinnä vesisara ja viiltosara, lisäksi laajalla alueella kasvavat mm. järvikorte, kurjenjalka, rantakukka, terttualpi, rentukka, vesihierakka, rantaleinikki ja luhtakastikka.

Kuva 2-8 Kuvia etelärannan laajalta suursaraikko-tulvaniitty-hiekkasärkkäalueelta.

Selvitysalueen koillisosassa on tuoretta keskiravinteista lehtoa (Pohjois-Suomi NT I. silmälläpidettävä, koko maa VU I. vaarantunut; Kontula & Raunio 2018; Kuva 2-9). Lehtokasvillisuus vaihtuu alueella vähittäisesti ja mosaiikkimaisesti lehtomaiseen kankaaseen ja tuoreeseen kankaaseen (varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat: Pohjois-Suomi NT, koko maa NT) sekä idän suunnassa metsittyneisiin käyttömaihiin, jotka tuovat kasvillisuuteen kulttuurivaikutusta. Metsäalue ei ole luonnontilainen, puustoa on paikoin harvennettu ja lahoppuustoa on vähäisesti. Puusto on pääosin varttunutta kuusta, koivua ja mäntyä. Lisäksi alueella on tuomea ja pihlajan taimia sekä vadelmaa. Kenttäkerroksessa kasvaa mm. metsäkurjenpolvea, lillukkaa, nuokkuhelmikkää, kultapiiskua, karhunputkea, sudenmarjaa, kieloa, oravanmarjaa ja pohjakerroksessa metsänliekosammalta.

Hankealueen koillisosassa, asemakaava-alueen pohjoisrannan tuntumassa sijaitseva niittyalue (Kuva 2-4) on tyypiltään tuoretta niittyä (Pohjois-Suomi CR I. äärimmäisen uhanalainen, koko maa CR, Kontula & Raunio 2018). Kaava-alueen niittyä ei hoideta, jolloin se kasvanee hiljalleen umpeen. Nykyisellään kohde kuitenkin lisää alueen monimuotoisuutta. Niityn kenttäkerrosta muodostavat muun muassa keltaängelmä, pietaryrtti, kultapiisku, kissankello, ojakärsä-mö, pulskaneilikka, leinikit, maitohorsma, metsäkurjenpolvi, kullero, matarat, hiirenvirna, kiello, karhunputki ja nurmilauha.

Kuva 2-9 Tuoreen lehdon kenttäkerrosta.

Sieriniemen etelärannan törmällä kulkevalta rantapolulta avautuu joen suuntaan komeita näkymiä ja polun varrella on paikoin maisemallisesti huomioitavaa, komeaa puustoa (kansikuva, Kuva 2-10).

Kuva 2-10 Sieriniemen etelärannan törmällä kulkevan polun vartta. Oikeanpuoleinen kuva joen suunnasta.

2.6 Suojelullisesti huomioitavat lajiesiintymät

2.6.1 Noidanlukot

Hertta Eliölajit –tietojärjestelmään oli tallennettu selvitysalueelta havainnot kolmesta noidanlukkolajista, kaikki esiintymätiedot samasta paikasta. Vanha esiintymispaikka tarkistettiin maastossa. Vuosien 1998 ja 2020 noidanlukkohavainnot on koottu taulukkoon (Taulukko 2-1).

Taulukko 2-1. Sierilän noidanlukkohavainnot vuosilta 1998 (Hertta-Eliölajit –tietokanta) ja maastohavainnot 2020.

laji	uhan- alaisuus	havainto 1998	havainto 2020
ketonoidanlukko <i>Botrychium lunaria</i>	NT	Havaittu Sieriniemessä Haapaharjun tilalla, kuivalla niityllä v. 1998. Havaintotiedon tarkkuus 1 ha. Tilanne arvioitu epävarmaksi.	Etsittiin vanhalta suikeanoidanlукon esiintymistiedon sijaintipaikalta ja sen ympäristöstä. Lajia ei löydetty.
pohjannoidanlukko <i>Botrychium boreale</i>	NT vastuulaji	Havaittu Sieriniemessä Haapaharjun tilalla, n. 15 m punaisesta Haapaharjun talosta E, tiestä n. 10 m N. Kuivalla niityllä, v. 1998. Havaintotiedon tarkkuus 1 ha. Tilanne arvioitu epävarmaksi.	Etsittiin vanhalta suikeanoidanlукon esiintymistiedon sijaintipaikalta ja sen ympäristöstä. Etsintäalueelta löydettiin 1 verso (steriili, ei kukkiva).
sukeanoidanlukko <i>Botrychium lanceolatum</i>	VU vastuulaji	Havaittu Sieriniemessä Haapaharjun tilalla, punaisesta talosta n. 15 m E ja tieltä n. 10 m N, kuivalla niityllä v. 1998. Havaintotiedon sijainti tarkka. Arvioitu säilyneeksi.	Etsittiin vanhalta sijaintipaikalta ja sen ympäristöstä. Lajia ei löydetty.
ahonoidanlukko <i>Botrychium multifidum</i>	NT vastuulaji	ei aiempia havaintoja	Etsintäalueelta löydettiin 13 versoja, joista 3 fertiilejä (kukkivia).

Maastokäynnillä silmälläpidettäviä (NT) ja Suomen kansainvälisiin vastuulajeihin kuuluvia ahonoidanlukkua ja pohjannoidanlukkua löydettiin yhdestä kohdasta, noin viisi metriä Sieriniementien pohjoispuolelta. Kasvupaikka on kuusen ja koivun juurella sijaitseva avoimempi, niitymäinen kohta, jossa havaittiin yhteensä 14 noidanlukkua noin neliömetrin kokoisella alalla (Kuva 2-11). Alueen ympäristö on ilmeisimmin vanhaa pihaniittyä, joka on puustottunut.

Kuva 2-11 Noidanlukkoesiintymä. Ylhäällä vasemmalla yleiskuva esiintymän sijainnista. Ylhäällä oikealla fertiili (kukkiva) ja vasemmalla alhaalla steriili (ei kukkiva) ahonoidanlukko. Oikealla alhaalla pohjannoidanlukko.

2.7 Laaksoarho

Ennen maastokäyntiä saatiin tietoa kahdesta uudesta Sieriniemestä löydetystä laaksoarho-esiintymästä (Ylitarkastaja Taina Kojola, Lapin ELY-keskus 24.7.2020). Esiintymispaikoille oli käytettävissä tarkat koordinaatit ja kohteet tarkistettiin maastossa.

Laaksoarho kuuluu EU:n luontodirektiivin (92/62/EY) liitteiden II ja IV (b) lajeihin. Sen suojelutaso on luokiteltu raportointikaudella 2013-2018 Suomessa luokkaan epäsuotuisa riittämätön, kehityssuunta tuntematon (Eionet 2020). Lisäksi laaksoarho on luonnonsuojelulain (1996/1096) 42 §:n ja luonnonsuojeluasetuksen (1997/160) 20 §:n mukaisesti rauhoitettu laji. Lajin esiintymien hävittäminen ja heikentäminen on luvanvaraista. Edellisten lisäksi laaksoarho on luokiteltu silmälläpidettäväksi lajiksi (NT, Hyvärinen ym. 2019).

Laaksoarhon tyypillisiä kasvupaikkoja ovat jokivarsien kuivahkot törmämetsät ja pensaikkoiset niityt tulvan ylärajan tuntumassa (Nieminen & Ahola 2017). Vuoden 2020 alkukesä oli hyvin lämmin, ja laaksoarho kukki Rovaniemen korkeudella tavanomaista (heinä-elokuu) aikaisemmin. Kukinta-ajan ulkopuolella laji on hankalasti havaittava.

Sieriniemen pohjoisrannan läheisyydessä laaksoarhoa esiintyy Ovaskaisen pihapiirin itäreunassa, kahden piha-alueen nurmikenttien välisellä niittämättömällä koivu-pihlajakaistaleella. Kasvupaikan kenttäkerroksessa kasvaa monia korkeampia heiniä ja ruohoja, joiden alta löydettiin kymmeniä laaksoarhon versoja välillä tiheämpänä ja välillä harvempänä kasvustona useiden neliömetrien alalta (Kuva 2-12).

Toinen Sieriniemestä viranomaiselle kesällä 2020 ilmoitettu uusi laaksoarhoesiintymä sijaitsee Sieriniementien varrella olevan punaisen autiotalon pohjoisnurkalla. Alueella kasvaa korkea-kasvuista villiintynyttä niittyä/joutomaata ja vadelmapensaikkoa (Kuva 2-12). Kohdetta pyrittiin tutkimaan tallaamatta kasvillisuutta turhaan ja kulkemalla alueella jo olleiden kulkujälkien kohdalta. Laaksoarhoa ei alueelta löydetty. Kasvupaikka ei vaikuta laaksoarholle sovelialta.

Kuva 2-12 Laaksoarhon vuonna 2020 viranomaiselle esitetyt kasvupaikat. Ylhäällä rantatörmän päällä sijaitseva runsas kasvupaikka ja laaksoarhon versoja. Alhaalla autiotalon nurkalla sijaitseva kasvupaikka.

2.7.1 Muut lajit

Lisäksi selvitysalueen länsipuolelta, Sieriniementien pientareelta löydettiin seudulla alueellisesti uhanalaiseksi (RT I. Regionally Threatened, 4 b) luokiteltua leskenlehteä (Kuva 2-13).

Kuva 2-13 Leskenlehteä Sieriniementien pientareella.

3 Pesimälinnustoselvitys

Selvitysalueen linnustoa selvitettiin maastoselvityksin vuonna 2020. Selvitysalue kattoi kaava-alueen lähiympäristöineen. Maastoselvityksiä täydennettiin olemassa olevilla havaintoaineistoilla, ja sääksireviiritiedoilla sekä suojelullisesti huomionarvoisten lintulajien rengastustiedoilla (Luomus 2020). Selvityksessä hyödynnettiin vuonna 1997 tehtyä pesimälinnustoinventointia. Lisäksi alueella on tehty erillinen törmäpääskyselitys vuonna 2017. Vuoden 2020 maastotyöt teki FM Taru Suninen (AFRY Finland Oy).

3.1 Menetelmät

Pesimälinnustoselvityksen tarkoituksena oli selvittää linnuston yleiskuva sekä erityisesti uhanalaisten, EU:n lintudirektiivin liitteen I lajien tai muutoin suojelullisesti huomionarvoisten lintulajien esiintyminen selvitysalueella (Neuvoston direktiivi 79/409/ETY, Lehtikainen ym. 2019) sekä tunnistaa mahdolliset linnustolle arvokkaat alueet.

Maastoselvitykset keskitettiin alueille, jotka arvioitiin kartta- ja ilmakuvatarkastelun ja ennakkotietojen perusteella linnustolle keskeisimmiksi, ja joille arvioitiin voivan aiheutua linnustovaiikutuksia. Näiden kohteiden ja alueiden pesimälinnustoa selvitettiin kiertolaskennalla. Kiertolaskenta suoritettiin linnustonseurannan kartoituslaskennan havainnointiohjetta (Koskimies & Väisänen 1988) mukaillen siten, että laskentakierroksia oli kaksi. Maastokartoitukset tehtiin 16.6.2020 ja 22.6.2020. Kartoitukset tehtiin otollisessa säässä ja aamuyöllä–aamulla ennen kello 9:00, jolloin linnut laulavat aktiivisesti ja ovat helpoiten havaittavissa.

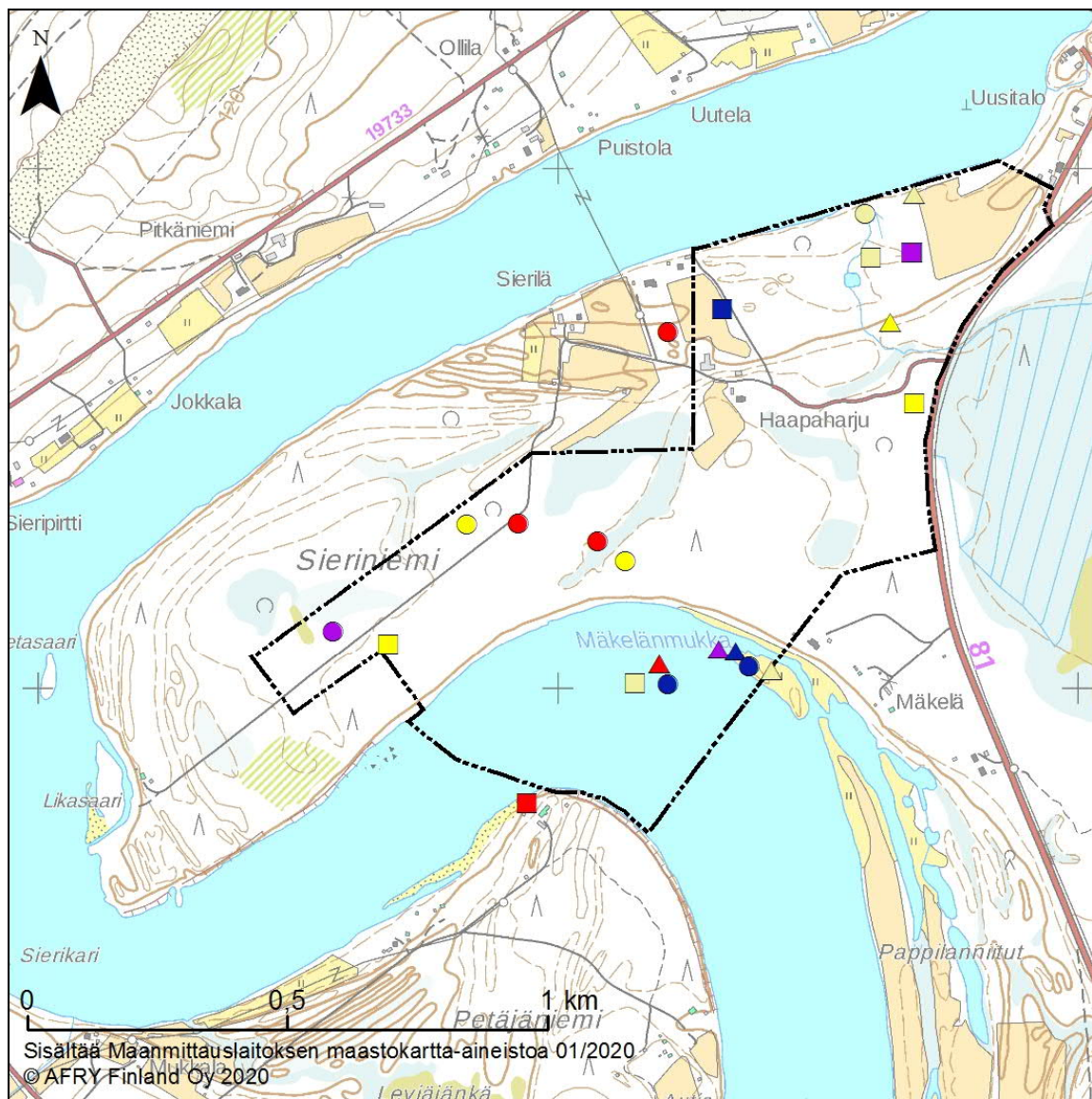
3.2 Tulokset

Pesimälinnustokartoituksessa kaava-alueella tai sen lähistöllä havaittiin 31 lintulajia, joiden tulkittiin joko pesivän alueella tai joiden reviiriin alue kuuluu (Kuva 3-1, Taulukko 3-1). Alueen pesimälinnusto koostuu pääasiassa tyypillisistä metsän yleislajeista ja havumetsälinnuista (luokittelu: Väisänen ym. 1998). Joella pesii myös kahlaajia ja muita vesilintuja.

Havaituista 31 pesimälajista 15 on suojelullisesti huomionarvoisia (Taulukko 3-1). Näistä kaksi lajia on arvioitu uhanalaisluokituksessa erittäin uhanalaiseksi (EN), kaksi lajia vaarantuneeksi (VU), kuusi lajia silmälläpidettäväksi (NT) ja yksi alueellisesti uhanalaiseksi (RT, alue 4b) (Birdlife Suomi 2020; Lehtikainen ym. 2019). Havaituissa pesimälajeissa on lisäksi kaksi EU:n lin-

tudirektiivin liitteen I lajiluettelossa mainittua lajia (EU) ja kuusi Suomen kansainvälistä vas-
tuulajia (KV).

● Harakka	▲ Pajusirkku	■ Telkkä
● Hömötiainen	▲ Pyy	■ Tiltalti
● Järripeippo	▲ Rantasipi	■ Valkoviklo
● Leppälintu	▲ Taivaanvuohi	■ Viherpeippo
● Liro	▲ Tavi	■ Västäräkki

Kuva 3-1. Suojelullisesti huomionarvoisten lintulajien havaintopaikat selvitysalueella.

Taulukko 3-1. Pesimälinnustoselvityksissä havaitut lajit ja parimäärät sekä niiden suojeluasema. Lyhenne: EN = erittäin uhanalainen; VU = vaarantunut; NT = silmälläpidettävä; EU = EU:n lintudirektiivin liitteen I laji; KV = Suomen kansainvälinen erityisvastuulaji ja alueellisesti uhanalainen laji (RT, alue 4b).

Laji	Status	Pareja	Lisätiedot	Laji	Status	Pareja	Lisätiedot
Telkkä	KV	2	poikue tulvametsässä	Laulurastas	-	3	
Tavi	KV	1		Räkättirastas	-	1	
Pyy	VU, EU	1		Tiltiltti	RT	2	
Taivaanvuohi	NT	1		Pajulintu	-	14	
Lehtokurppa	-	1		Hippiäinen	-	2	
Liro	NT, EU, KV	2		Kirjosieppo	-	1	
Valkoviklo	NT, KV	1		Harmaasieppo	-	4	
Rantasipi	KV	1		Sinitäinen	-	1	
Sepelkyyhky	-	1		Talitiäinen	-	3	
Käki	-	1		Hömötiäinen	EN	2	
Metsäkirvinen	-	1		Peippo	-	6	
Västäräkki	NT	2		Järripeippo	NT	3	
Rautiäinen	-	1		Viherpeippo	EN	1	
Varis	-	1		Punatulkkku	-	1	poikue
Harakka	NT	1		Vihervarpunen	-	3	
Leppälintu	KV	1	pesä	Urpiaäinen	-	1	
Punarinta	-	7		Pajusirkku	VU	2	
Punakylkirastas	-	2					

Alueella ei esiinny suuria määriä suojellisesti huomionarvoisia lajeja. Alueen linnustoarvot keskittyvät Uusitalon pellon viereiselle niitylle ja ranta-alueille. Linnustoarvollisesti merkittävin alue on Sieriniemen eteläpuolella oleva tulvaniitty, jossa pesi vuonna 2020 useita kahlaajia ja muutamia vesilintuja. Tulvaniityllä havaittiin ruokailemassa myös pesimätön laulujoutsenpari (KV, EU), isokuovi (NT, KV) ja useita naurulokkeja (VU) sekä kalalokkeja.

Hanketta varten on vuonna 1997 tehty pesimälinnustoselvitys (Jokimäki & Helle 1997) ja vuonna 2017 selvitetty Kemijokivarren törmäpääsky-yhdyskuntien tilaa (Pöyry 2017). Lähimmät törmäpääsky-yhdyskunnat sijaitsevat Sieriniemessä suunnittelualueen ulkopuolella. Kesän 2020 pesimälinnustoselvityksissä ei havaittu törmäpääskyä, ja lähimmät koloniat vaikuttivat autioituneen pikaisen tarkastelun perusteella.

Epävarmuutta selvitykseen aiheuttaa pesimälinnustoselvityksen ensimmäisen kierroksen myöhäinen ajankohta, jolloin osa linnuista oli jo lopettanut aktiivisen laulamisen ja siten joitain lajeja saattoi jäädä havaitsematta. Kuitenkin verrattuna vuonna 1997 tehtyjen pesimälinnustolaskentojen tuloksiin, lajisto on hyvin yhteneväistä. Vuoden 2020 pesimälinnustoselvitystä voidaan pitää riittävänä antamaan luotettavan kuvan alueella pesivästä lajistosta.

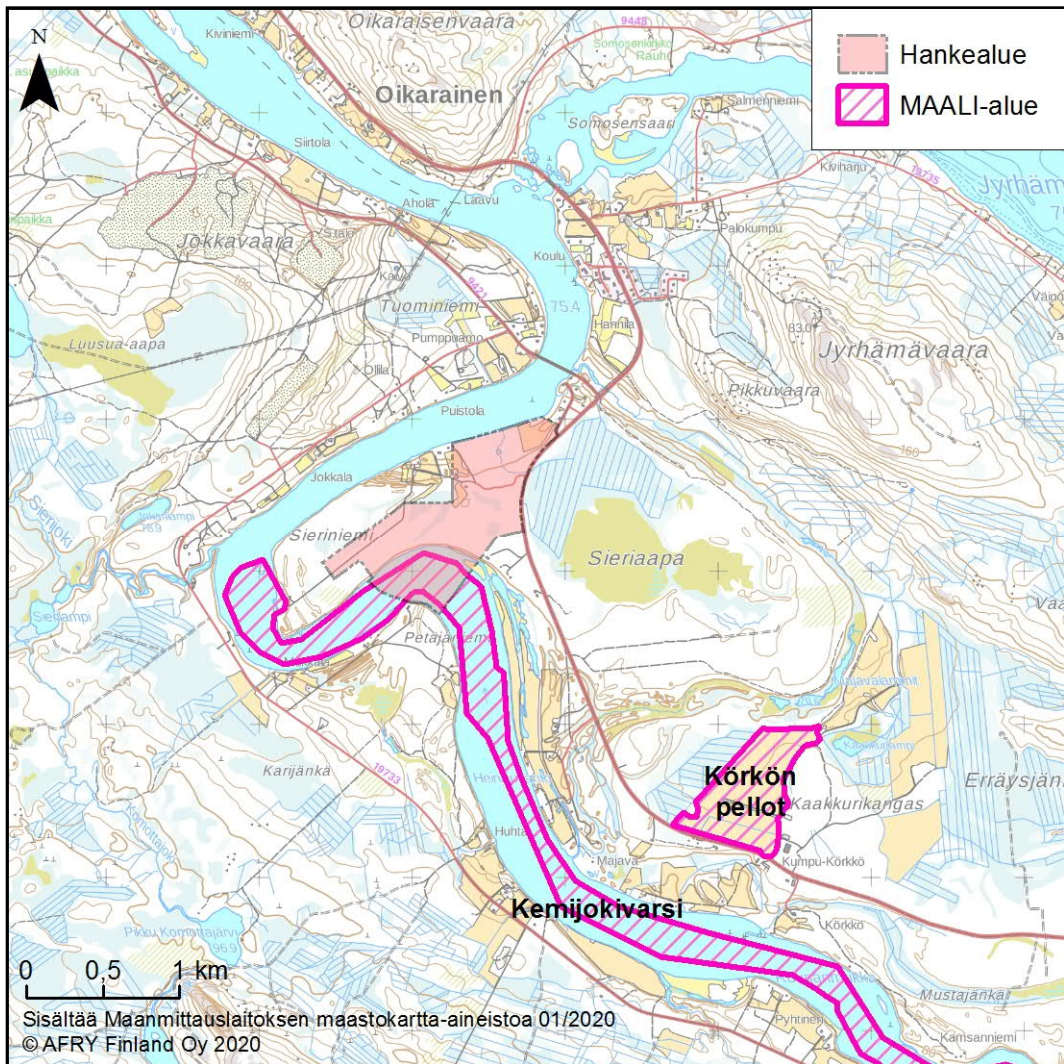
Pesimälinnustoselvitystä varten tilattiin lisäksi Luonnontieteellisestä keskusmuseosta tiedot kaava-alueella ja kahden kilometrin etäisyydellä siitä rengastetuista suojellisesti huomionarvoisista lajeista, päiväpetolinnuista ja pöllöistä vuosilta 2009–2020 (Luomus 2020). Rekisteritietojen mukaan selvitysalueella tai sen lähistöllä on rengastettu ainoastaan kaksi lintua edellä mainitulla aikavälillä (rantasipi [KV] ja isokuovi [NT, KV]). Tietojen vähyys johtuu todennäköisesti aktiivisten rengastajien ja lintuharrastajien vähydestä.

3.2.1 Linnustollisesti arvokkaat alueet

Selvitysalueella pesivien lintulajien selvittämisen lisäksi kartoituksissa pyrittiin rajaamaan potentiaalisesti linnustollisesti arvokkaat kohteet. Kaava-alue on suurilta osin talousmetsää, ja luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia metsiä on hyvin vähän ja ne ovat pienialaisia. Kaava-alueen linnustollisesti arvokkain kohde on Sieriniemen eteläpuolisen vesialueen tulvaniitty.

Kaava-alue sijaitsee osittain maakunnallisesti merkittävällä Kemijokivarren lintualueella (MAALI-alue 920479) (BirdLife Suomi ry 2020). Kemijokivarren rantatörmässä sijaitsee useita suuria törmäpääsky-yhdyskuntia. Hankkeeseen liittyen Kemijoella on tehty erillinen törmäpääskyselvytys vuonna 2017. Noin kahden kilometrin päässä kaava-alueesta sijaitsee toinen maakunnallisesti arvokas lintualue Kärkönen pellot (920327). Lapin Lintutieteellisen Yhdistyksen laatimassa MAALI-raportissa Sieriniemen patohankkeen on arvioitu muuttavan Kärkönen peltojen lähiympäristön luonnontiloja merkittävästi (Lapin Lintutieteellinen Yhdistys ry 2016). Lähimmät kansainvälisesti tärkeät (IBA) ja valtakunnallisesti tärkeät (FINIBA) lintualueet sijaitsevat yli 15 kilometrin etäisyydellä selvitysalueesta (BirdLife Suomi ry 2020).

Kuva 3-2. Kaava-aluetta lähimmät linnustollisesti arvokkaat MAALI-alueet.

4 Luontodirektiivin liitteen IV (b) lajit

4.1 Lepakot

4.1.1 Yleistä

Kaikki Suomessa esiintyvät lepakot ovat luonnonsuojelulain 38 §:n mukaan rauhoitettuja (LsL 1096/96). Lepakkolajimme kuuluvat myös EU:n luontodirektiivin liitteen IV (a) lajilistaan, joten niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kiellettyä. Suojeltuja ovat lisääntymispaikat, kesä-, kevät- ja syysaikaiset päiväpiilot sekä talvehtimispaikat.

Selvitysalueen korkeudella on tavattu Suomen kolmestatoista lepakkolajista ainakin pohjanlepakko (*Epstesicus nilssoni*), sekä idässä lajiparia viiksi-/isoviiksisiippa (*Myotis mystacinus/brandtii*), ja vesisiippa (*Myotis daubentonii*) (Tidenberg ym. 2019; SYKE 2014).

Suomessa esiintyvät lepakot saalistavat öisin ja lepäävät päivän suojaisessa paikassa. Päiväpiiloiksi sopivat puunkolot ja rakennukset, jotka sijaitsevat lähellä ruokailualueita. Vanhat kuusikot, rantametsät ja monipuoliset kulttuuriympäristöt ovat monille lajeille suotuisia elinympäristöjä. Lepakkonaaraat muodostavat kesäisin lisääntymisyhdyskuntia esimerkiksi puunkoloihin tai rakennuksiin, joissa voi olla kymmeniä tai satoja yksilöitä. Suomessa lepakot horrostavat loka-marraskuusta huhtikuuhun.

Suomen vuonna 1999 ratifioima Euroopan lepakoidensuojelusopimus (EUROBATS) velvoittaa osapuolimaita huolehtimaan lepakoiden suojelusta lainsäädännön kautta sekä lisäämällä tutkimusta ja kartoituksia. EUROBATS-sopimuksen mukaan lepakoille tärkeitä ruokailualueita sekä siirtymä- ja muuttoreittejä tulee myös pyrkiä säästämään.

4.1.2 Menetelmät

Lepakkoselvitysten tärkein tavoite oli selvittää, sijaitseeko kaava-alueella tai sen läheisyydessä lepakoiden pesimäyhdyskuntia, ruokailualueita tai muita lepakoille tärkeitä alueita. Lepakoita havainnoitiin sekä visuaalisesti etsimällä saalistavia lepakoita että käyttämällä ultraääni-/lepakodektoria (Pettersson D240x), joka muuntaa lepakoiden kaikuluotausäänet ihmiskorvin kuultaviksi. Maastokäynnit tehtiin lepakoiden aktiivisuuden kannalta otollisessa säässä (lämpötila alimmillaan + 8 °C, tyynä tai heikkoa tuulta, ei jatkuvaa sadetta).

Lepakkoselvitys tehtiin kahdella yöaikaisella käynnillä kesäkuun lopussa 24.–25.6.2020 ja elokuussa 21.–22.8.2020 yön pimeimpänä aikana. Lepakoiden kannalta tärkeitä ruokailualueita ja siirtymisreittejä sekä viitteitä pesimäyhdyskunnista kartoitettiin aktiivimenetelmällä eli kävelemällä selvitysalue hiljalleen läpi auringonlaskun ja -nousun välisenä aikana. Lisäksi lepakoiden pesimäyhdyskuntia kartoitettiin kesäkuussa pesimälinnustoselvityksen yhteydessä. Maastotöissä noudatettiin Suomen lepakotieteellisen yhdistyksen kartoitusohjetta (SLTY 2012).

4.1.3 Tulokset

Yöaikaan tehdyissä aktiivikartoituksissa ei havaittu yhtään lepakkoa. Selvitysalueelta ei siten ole syytä rajata lepakoille tärkeitä alueita. Selvitysalueella on lepakoille soveltuvaa elinympäristöä, mutta lepakkoselvityksen perusteella alueella ei ole merkittäviä lepakoiden lisääntymisyhdyskuntia tai talvehtimiseen soveltuvia paikkoja.

4.2 Liito-orava, viitasammakko ja saukko

EU:n luontodirektiivin liitteissä IV (a) luetellaan lepakkojen lisäksi myös muita tiukan suojelujärjestelmän eläinlajeja, joiden lisääntymis- ja levähtämisalueiden hävittäminen ja heikentäminen on Suomen luonnonsuojelulain nojalla kiellettyä (LSL 49 § ja 42 §). Tällaisia lajeja ovat mm. liito-orava, viitasammakko, saukko sekä suurpedot tietyin varauksin.

Liito-oravan esiintymiä on löydetty viime vuosina Oulun seudulta sekä Itä-Lapista saakka. Lajin levinneisyysalue ei kuitenkaan ulotu nykytietämyksen mukaan Rovaniemen seudulle.

Selvitysalueen koillisosassa sijaitsevalla lampi vaikutti hajun perusteella vedenladultaan heikolta, minkä takia se on todennäköisesti viitasammakolle epäsovelias kutu ympäristö.

Saukon esiintymistä alueella ei selvitetty tämän selvityksen yhteydessä. Saukkoja on selvitetty hankkeeseen liittyen toisen tekijän toimesta.

5 Yhteenveto

Rovaniemen Sierilään laaditaan asemakaavaa. Asemakaava-alueelle tehtiin kesällä 2020 luontoselvitys, johon kuuluivat maastossa tehtävät kasvillisuus-, pesimälinnusto- ja lepakkoselvitykset.

Kaava-alueen kasvillisuutta ja kasvistoa selvitettiin elokuussa. Alueen kasvillisuus koostuu pääosin talousmetsistä, ojitusten muuttamista pienehköistä kosteikoista sekä vanhoista peltoista ja niityistä, jotka ovat osittain metsittyneitä. Kasvillisuus- ja kasvistoarvojen kannalta huomioitavat kohteet on koottu jäljempänä esitettyyn listaukseen.

Kaava-alueen linnustoa selvitettiin kesä-heinäkuun aikana. Kaava-alueella ja sen välittömässä läheisyydessä tavattiin 31 pesimälajia, joista 15 on suojellisesti huomionarvoisia lajeja. Kaava-alueen merkittävimmät linnustoarvot keskittyvät kaava-alueen eteläosan tulvaniitylle ja peltoalueiden läheisyyteen. Sieriniemen eteläpuoleisen tulvaniityn pesimälinnusto on monipuolinen. Muilta osin selvitysalueen linnusto on tavanomaista. Alueen metsät ovat pääsääntöisesti ikärakenteeltaan nuoria, ja talousmetsää on paljon. Kaava-alue sijaitsee osittain Kemijokivarren MAALI-alueella.

Asemakaava-alueella ei sijaitse lepakoille tärkeitä kohteita.

Asemakaava-alueelta saatiin kesällä 2020 tieto Lapin ELY-keskukselle esitetystä uudesta laaksoarhon esiintymästä, joka sijaitsi Sieriniementien varrella autiotalon päädyssä. Paikka tarkistettiin konsultin toimesta eikä lajia havaittu. Laaksoarho kukki kesällä 2020 Rovaniemen seudulla huomattavasti tavanomaista aiemmin. Tieto kyseisestä laaksoarhoesiintymästä saatiin vasta kukkimisajan jälkeen, jolloin laji on vaikeasti havaittava. Villiintynyt joutomaa ei kuitenkaan vaikuttanut laaksoarholle sovelialta kasvupaikalta. Asemakaava-alueen ulkopuolelta tarkistettiin myös toinen kesällä 2020 Lapin ELY-keskukselle ilmoitettu laaksoarhoesiintymä, josta lajia löydettiin useita kymmeniä versoja. Lisäksi kaava-alueen ulkopuolelta löydettiin maastokäynnillä alueellisesti uhanalaista leskenlehteä.

Tämän selvityksen perusteella asemakaava-alueen suunnittelussa on syytä huomioida seuraavat alueen luonnon monimuotoisuuden kannalta erottuvat kohteet (kohteiden sijainti esitetty liitteen 1 kartalla):

- ahonoidanlukon ja pohjannoidanlukon esiintymispaikka
- Kemijoen tulvaniitty-suursaraikko-hiekkasärkät
- tuore lehto (ei luonnontilainen)
- tuore niitty (ei hoidettu)
- lähdevaikutteinen noro
- lampi (ei luonnontilainen)
- Kemijokivarren MAALI-alue
- kaava-alueen etelärannan törmällä kulkeva polku (paikoin komeaa puustoa, komeita näkymiä)

6 Kirjallisuus

Geologian tutkimuskeskus GTK 2020. Maankamara. <http://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html>.

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen E., Uddström, A., Liukko, U. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. (The 2019 Red List of Finnish Species). Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T. & Uotila, P. (toim.) 1998. Retkeilykasvio. Luonnontieteellinen keskusmuseo, Kasvimuseo. Helsinki.

Jokimäki, J. & Helle, H. 1997: Kemijokivarren pesimälinnustoinventointi välillä Sierilä-Vanttauskoski vuonna 1997. Rovaniemi.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.) 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.

Lapin Lintutieteellinen Yhdistys 2016. Lapin maakunnallisesti tärkeät lintualueet. MAALI-hankkeen loppuraportti. Birdlife Suomi ry.

Luomus 2020. Luonnontieteellinen keskusmuseo. Petolintuseuranta. Sähköpostikeskustelu Juha Honkala 23.9.2020.

Maanmittauslaitos 2020. Paikkatietoikkuna. <https://www.paikkatietoikkuna.fi/>

Maanmittauslaitos 2020. Vanhat painetut kartat. <https://www.maanmittauslaitos.fi/asioi-verkossa/vanhat-painetut-kartat>

Pöyry Finland Oy 2017. Sierilän 110 kV voimajohdon luonto- ja maisemaselvitys. Rovaniemi. Eltel Networks Oy.

Pöyry Finland Oy 2017. Törmäpääskykannan nykytilaselvitys 2017. Kemijoki Oy. Sierilän voimalaitoshanke.

SLTY 2012. Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry:n suositukset lepakkokartoituksista luontokartoittajille, tilaajille ja viranomaisille.

Suomen lajitietokeskus 2020. Havainnot. <https://laji.fi> (tarkistettu 30.9.2020)

Suomen metsäkeskus 2020. Avoin metsätieto. Paikkatietoaineistot. Erityisen tärkeät elinympäristökuviot. <https://www.metsaan.fi/paikkatietoaineistot> (tarkistettu 30.9.2020)

Suomen ympäristökeskus 2020. Ympäristökarttapalvelu Karpalo. <https://www.wp2.ymparisto.fi/KarpaloSilverlight/>

Tidenberg, E.-M., Liukko, U.-M. & Stjernberg, T. 2019. Atlas of Finnish bats. — Ann. Zool. Fennici 56: 207–250.

Ympäristöhallinto 2020. Alueellisesti uhanalaisista lajeista 2010. https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Lajit/Uhanalaiset_lajit/Suomen_lajien_Punainen_lista_2010/Alueellisesti_uhanalaisista_lajeista_2010

Ympäristöhallinto 2020. Kansainväliset vastuulajit. https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Lajit/Uhanalaiset_lajit/Kansainvaliset_vastuulajit

Liite 1.1 Kasvillisuuden kannalta huomioitavat kohteet (A4).

- laaksoarhon 2020 tarkistetut esiintymät
- ahonoidanlukko ja pohjannoidanlukko
- leskenlehti
- lähdevaikutteinen noro

lehto, osittain kulttuurivaikutteinen

suursarantainen lampi

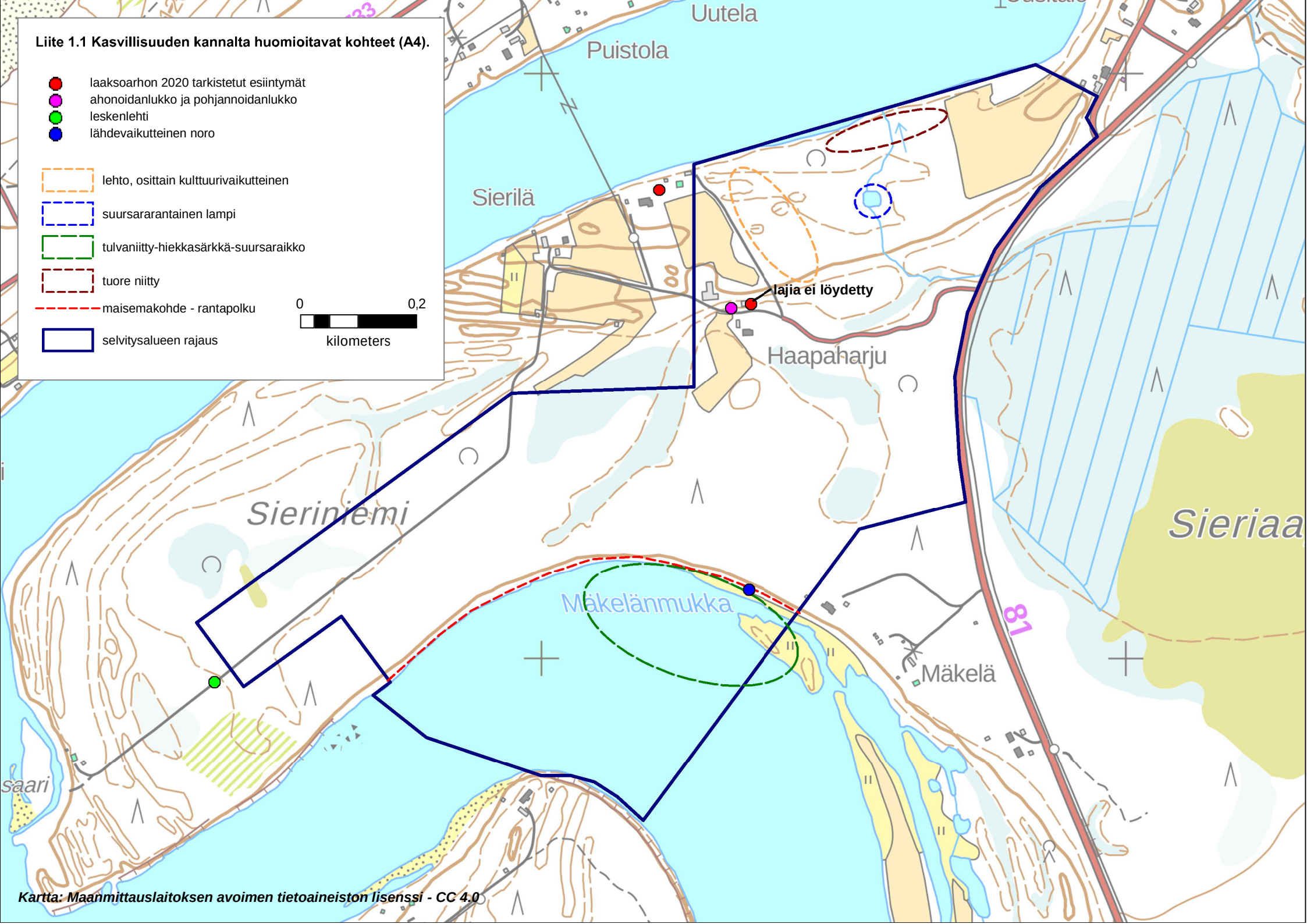
tulvaniitty-hiekkasärkkä-suursaraikko

tuore niitty

maisemakohde - rantapolku

selvitysalueen rajaus

0 0,2
kilometers

Liite 1.2 Kasvillisuuden kannalta huomioitavat kohteet (A4).

- laaksoarhon 2020 tarkistetut esiintymät
- ahonoidanlukko ja pohjannoidanlukko
- leskenlehti
- lähdevaikutteinen noro

lehto, osittain kulttuurivaikuttainen

suursarantainen lampi

tulvaniitty-hiekkasärkkä-suursaraikko

tuore niitty

maisemakohde - rantapolku

selvitysalueen rajaus

0 0,2
kilometers

lajia ei löydetty